

פרשת בשלח

ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע וגו' והעליתם את עצמותי מזה אתכם (יג, יט)

העירוני בזה, שהרי חנטו את יוסף ככתוב בפרשת ויחי (כ, כו), וא"כ כל גופו נשאר קיים ולמה זה נקרא עצמות יוסף אחר שכל גופו היה קיים, והנה בתוס' שאנץ (סוטה יג, א) איתא שהניחו עצמות יוסף בתוך עור של כבש וכבסו באותו עור רוח חיים, וזהו דכתיב נוהג כצאן יוסף, שהיה נוהג בתוך הצאן עכ"ד, משמע שבאמת כלה בשרו והעצמות נתגלגלו בתוך הצאן.

ויעוין במנחות קנאות (סוטה שם) שע"י שחונטין אדם נשאר בשרו קיים, ובהגהות חשק שלמה על אהלות (פ"ב מ"א) כתב דדרך החנטה הוא רק לקיים את העור והעצמות, אך הבשר מתייבש לגמרי, מ"מ העלה שם בסוף דבריו לקיים דברי המל"מ (פ"ג מהלכות אבל ה"א) דיוסף שלא היה צר עין לא נתייבש בשרו כלל וכולו היה קיים, והוא ע"פ הא (דבשבת קג, ב) יעו"ש, ושוב צ"ע למה נקראו בשם עצמות יוסף.

והנה יוסף ציוה לבני ישראל (בפרשת ויחי) והעליתם את עצמותי מזה אתכם, ואיתא (בסוטה שם) מפני מה נקראו עצמות יוסף בחייו, (שקרא על עצמו עצמותי בחייו), מפני שלא מיחה בכבוד אביו כאשר אחיו אמרו לו עבדך אבינו, (וביאר המהרש"א שעצמות הוא מן האב), אכן לכאורה כ"ז בא ליישב רק מה שאמר יוסף על עצמו בלשון עצמות, אך עדיין צ"ב למה נקראו כאן עצמות, הרי חנוט ושלם היה.

אשר נראה בזה, דהלא כל הכתוב כאן הוא להשמיענו דמשה קיים את שבועתו של יוסף, ומאחר שלמעשה לא השביע יוסף אלא להעלות את עצמותיו, (וכמש"נ שהיה זה עונש שקרא לעצמו עצמו משום שלא מיחה בכבוד אביו), אשר על כן כתוב כאן שמשה העלה את העצמות, ואמנם ודאי לקח גם את הבשר שהיה עם העצמות, אך בתורה לא הוזכר רק זאת שמשה קיים את השבועה של יוסף, והוא זה שלקח את עצמות יוסף.

ויעוין בחת"ס (יו"ד סי' שלו) בענין עצמות יוסף ולא הבנתי כוונתו. ויעוין (תענית ה, ב ובשו"ת צ"פ סי' כ') ובמדרש איתא שאלו תלמידיו של רבי מפני מה קברו את יוסף בשכם, והשיב משכם גנבוהו לשכם החזירוהו, (וכ"ה בסוטה שם), ולא נתקררה דעתם עד שהביא להם שכתוב והעליתם את עצמותי מזכ, וביאר בחנוכת התורה דטענו שלא נתקיימה השבת הגזילה כעין שגזל, שגנבוהו חי והחזירוהו עצמות, והשיב להם דאף מחיים נקרא עצמות, יעו"ש.

מקור: חבצלת השרון